

Truete lavarter i bøkeskog i Vestfold

Jon T. Klepsland

BioFokus-notat 2017-46

BIO
FOKUS

Ekstrakt

Biofokus har på oppdrag for Fylkesmannen i Vestfold kartlagt et utvalg truede lavarter tilknyttet gammel bøk eller bøkeskog i Vestfold. Prosjektet har bidratt til ny kunnskap om utbredelse og forekomst av flere av Norges sjeldneste epifyttiske lavarter.

Nøkkelord

Bøk
Bøkeskog
Vestfold
Lav

Omslag

Gammel bøkeskog på Salsåsen, Larvik.
Foto: Jon T. Klepsland

ISSN: 1893-2851

ISBN: 978-82-8209-614-0

BioFokus-notat 2017-46

Tittel

Truede lavarter i bøkeskog i Vestfold

Forfatter

Jon T. Klepsland

Dato

24. oktober 2017

Antall sider

8 sider

Refereres som

Klepsland, Jon T. 2017. Truede lavarter i bøkeskog i Vestfold. BioFokus-notat 2017-46. Stiftelsen BioFokus. Oslo

Publiseringstype

Digitalt dokument (Pdf). Som digitalt dokument inneholder dette notatet "levende" linker.

Oppdragsgivere

Fylkesmannen i Vestfold

Tilgjengelighet

Dokumentet er offentlig tilgjengelig.
Andre BioFokus rapporter og notater kan lastes ned fra:
<http://lager.biofokus.no/web/Litteratur.htm>

BioFokus: Gaustadalléen 21, 0349 OSLO

E-post: post@biofokus.no Web: www.biofokus.no

Bakgrunn

Fylkesmannen i Vestfold har ytret ønske om å styrke kunnskapsgrunnlaget i natur- og arealforvaltningen, som i dette tilfellet har gått ut på å lokalisere viktige restområder med gammel bøkeskog i Vestfold. I prosjektet har det vært et spesifikt fokus på å kartlegge forekomst av fire sjeldne og truede epifyttiske lavarter som i regionen er spesielt tilknyttet gammel bok og bøkeskog. Disse fire er (rødlistekategori pr 2015 i parentes): *Bacidia laurocerasi* (VU), *Bacidia rosella* (CR), *Coenogonium luteum* (EN) og *Pyrenula nitida* (EN).

Budsjettrammen for prosjektet var 40.000 kroner. Dette er ikke nok til å få en god oversikt over hvor de siste restene med eldre bøkeskog i Vestfold befinner seg, men gir et verdifullt bidrag i denne retningen. I tillegg til de fire fokusartene er det registrert andre rødlistete og/eller sjeldne/krevende kryptogamer tilknyttet eldre/gammel edelløvskog som er påtruffet i løpet av feltarbeidet. Prosjektet er dessuten supplert med relevante funn gjort i forbindelse med andre prosjekt i regionen i samme periode, samt funn gjort på privat initiativ i perioden 2016-2017.

Kontaktperson ved Fylkesmannen i Vestfold har vært Linda Myhre. Prosjektet er utført av Jon T. Klepsland (BioFokus).

Resultater

Ganske uventet ble det gjort funn av alle de fire fokus-artene i løpet av feltsesongen 2017. Prosjektet har dermed gitt betydelig økt kunnskap om disse artenes forekomst og utbredelse i Norge/Vestfold.

Bacidia rosella (rosa lundlav) ble funnet på én ny lokalitet (Salsåsen i Larvik). Fra tidligere er den i Norge kun kjent fra Storås i Andebu, hvor den opptre på 3 nærstående bøketrær ved foten av en bratt skrent. På Salsåsen opptre den kun meget sparsomt på ett eneste gammelt bøketre.

Coenogonium luteum (gul vokslav) ble også funnet på én ny lokalitet (på kolle nordvest for Ulfsbakktjørn i Larvik). Fra tidligere (etter 1920-tallet) er den i Vestfold kun kjent fra Brånakollane naturreservat i Larvik.

Bacidia laurocerasi er i løpet av 2016-2017 funnet på 6 nye lokaliteter i Vestfold. Fra tidligere (etter 1920-tallet) foreligger det kun funn fra Brånakollane naturreservat. I Vestfold har den preferanse for gammel bok, men den er også funnet på eik og osp. Arten opptre alltid kun ytterst sparsomt på enkelttrær.

Pyrenula nitida er i løpet av 2017 funnet på en rekke nye lokaliteter, med registrering av hele 46 nye funnpunkter. Flere steder opptre arten klumpvis på flere nærstående trær, og funnpunktene representerer derfor mer enn 50 trær, snarere det dobbelte eller tredobbelte antall trær. Arten danner ofte

iøynefallende store kolonier på trestammen(e). De aller fleste funn er gjort relativt langt sørøst i regionen, med tyngdepunkt langs E18 gjennom Larvik og Sandefjord. I nyere tid (etter 1920-tallet) har *Pyrenula nitida* kun vært kjent fra 3 lokaliteter i Vestfold, alle i Larvik; Bøkeskogen, Brånakollane NR og Høymyrkollen (like nord for Brånakollane). Den er nå kjent fra Larvik, Sandefjord, (gamle) Stokke og Re kommuner. *Pyrenula nitida* er en bøkespesialist, som i Norge er begrenset til Vestfold. Funnpunkter fra Vestlandet i Artskart og Norsk Lavdatabase er feilbestemmelser.

Tabell 1: Liste over registrerte arter i prosjektet. Alle disse har signalverdi på skog med høye naturverdier.

Vitenskapelig navn	Norsk navn	Gruppe	RL-status (2015)	Kommentar
<i>Antrodia pulvinascens</i>	Ospehvitkjuke	Sopp	NT	
<i>Bacidia biatorina</i>	Kastanjelundlav	Lav	VU	
<i>Bacidia circumspecta</i>		Lav	-	
<i>Bacidia laurocerasi</i>		Lav	VU	
<i>Bacidia rosella</i>	Rosa lundlav	Lav	CR	
<i>Bacidina phacodes</i>		Lav	-	
<i>Biatora ocelliformis</i>		Lav	-	
<i>Coenogonium luteum</i>	Gul vokslav	Lav	EN	
<i>Gyalecta derivata</i>		Lav	EN	
<i>Gyalecta flotowii</i>	Bleik kraterlav	Lav	VU	
<i>Lecanora glabrata</i>		Lav	-	Ny for Norge (tidligere angivelser er feil)
<i>Lobaria amplissima</i>	Sølvnever	Lav	-	
<i>Lobaria pulmonaria</i>	Lungenever	Lav	-	
<i>Lobaria virens</i>	Kystnever	Lav	-	
<i>Metzgeria fruticulosa</i>	Blåband	Moser	-	
<i>Neckera pennata</i>	Svøpfellmose	Moser	VU	
<i>Pectenaria plumbea</i>	Vanlig blåfjelllav	Lav	-	
<i>Perenniporia tenuis</i>	Eggegul kjuke	Sopp	VU	
<i>Phaeophyscia endophoenicea</i>	Kystrødmarglav	Lav	-	
<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	Svartsonekjuke	Sopp	NT	
<i>Phellinus pini</i>	Furustokkjuke	Sopp	-	
<i>Phlyctis agelaea</i>		Lav	VU	
<i>Pyrenula nitida</i>		Lav	EN	
<i>Taxus baccata</i>	Barlind	Karplanter	VU	
<i>Thelotrema lepadinum</i>	Vanlig rurlav	Lav	-	
<i>Xylobolus frustulatus</i>	Ruteskorpe	Sopp	NT	

Leveranse:

Alle funnpunkter av de fire fokus-artene, samt andre forvaltningsinteressante kryptogamer funnet i løpet av prosjektperioden, er lagt ut på Artskart pr. oktober 2017 (via BioFokus sin GBIF-node BAB). Funnpunktene har alle en nøyaktighet på ca 10 meter, noe som reflekterer de håndholdte GPS-enes presisjonsnivå.

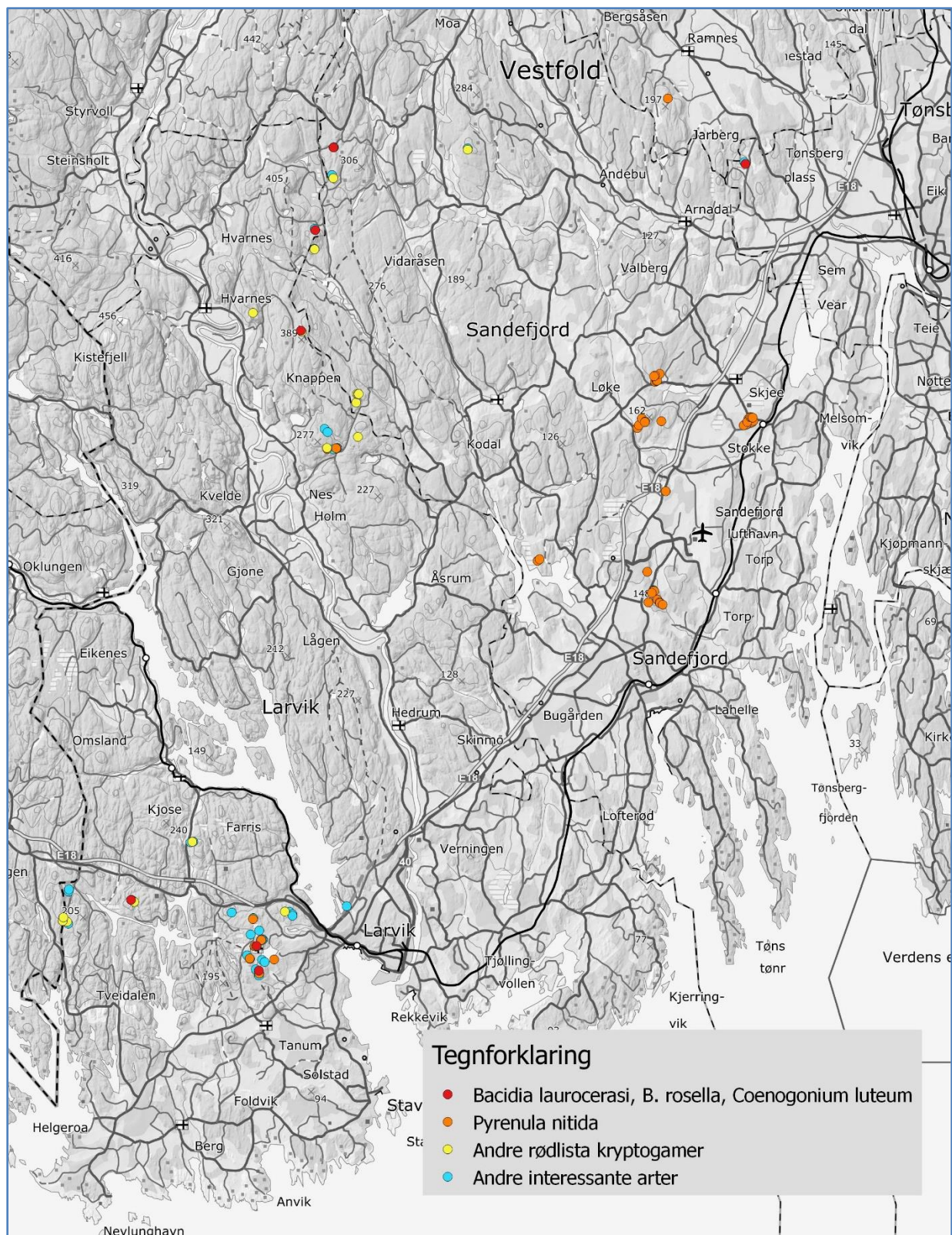
Skogområder som i løpet av feltarbeidet har vist seg å ha relativt store naturverdier, og som derfor kan være aktuelle for vern er grovt skissert på kart. Kartskissene er kun ment å peke på hvilke skogområder som kan være aktuelle å gå videre med i forhold til en prosess med frivillig vern, og mer detaljert kartlegging er nødvendig for å avklare hva som eventuelt er verneverdig. Shape-filer er oversendt fylkesmannen i Vestfold.

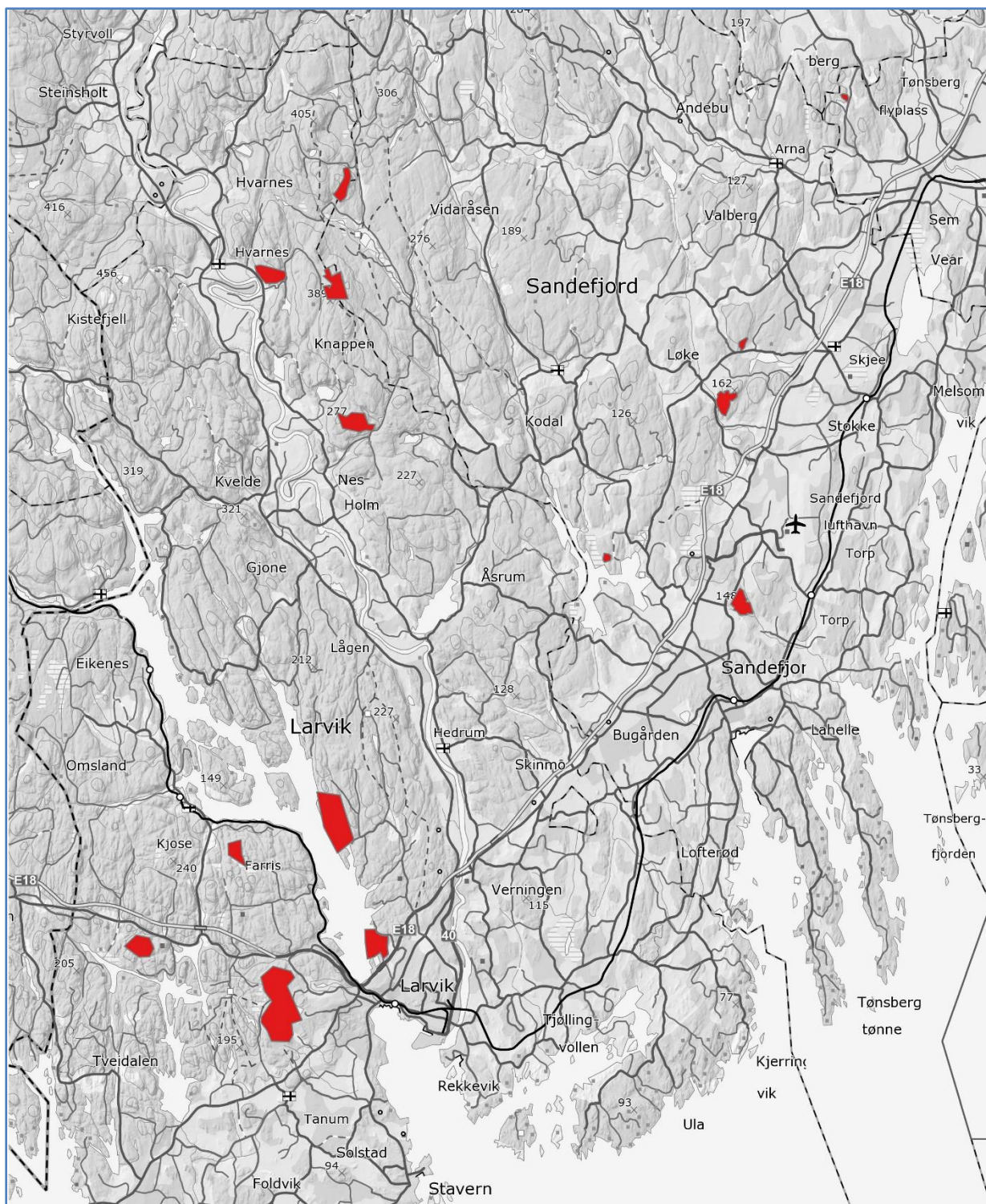
Figur 1. *Pyrenula nitida*. På bøk, Storåsen ved Hjertås, Sandefjord.

Figur 2. Gammel eik-bøkeblendingsskog ved Høymyrkollen i Larvik (mellom Brånakollane og Korpen naturreservat)

Figur 3. Prikk-kart over funn av de fire fokusartene + andre rødlistete og/eller interessante kryptogamer funnet i løpet av prosjektperioden.

Figur 4. Skogområder med høye naturverdier som kan være aktuelle å fremme for frivillig vern. Avgrensingene er omtrentlige og kun egnet som skisser for eventuell fremtidig bedret kartlegging.

BioFokus er en ideell stiftelse som skal tilrettelegge informasjon om biologisk mangfold for beslutningstakere, samt formidle kunnskap innen fagfeltet bevaringsbiologi. BioFokus ønsker å bidra til en kunnskapsbasert forvaltning av norsk natur.

En kunnskapsbasert forvaltning forutsetter god dokumentasjon av de arealene som skal forvaltes. BioFokus legger derfor stor vekt på feltarbeid for å sikre oppdaterte og relevante data om botanikk, zoologi, økologi, samt avgrensning og verdisetting av områder.

Høy kompetanse er en forutsetning for å kunne registrere og presentere biologisk mangfold-data på en god måte. BioFokus sine medarbeidere er derfor godt skolert innenfor en rekke artsgrupper og har en bred økologisk forståelse for de ulike naturtypene som de arbeider med, det være seg skog, kulturlandskap eller ferskvann. Digitale verktøy som databaser, GIS og bilde-behandling er viktige redskaper i vårt arbeid for å anskueliggjøre naturverdier på en best mulig måte.

Stiftelsen utgir to digitale rapportserier som heter BioFokus-rapport og BioFokus notat,
<http://www.biofokus.no/Publikasjoner/publikasjoner.htm>